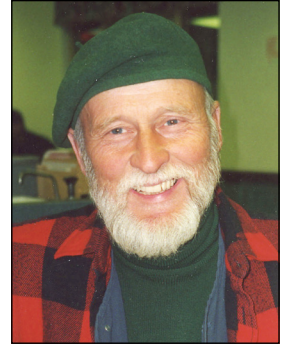

Eero Sorila

Maisemavalokuvaaja, kirjailija

Maanviljelys ja avaruus: suomalaisia Onnenjärvellä Kanadassa

Asiasanat: maanviljelys, siirtolaisuus, muuttoliikkeet

Oltuani kesäkuussa 2017 Kanadan Preerialla sain tilaisuuden tavata Lucky Lake alueella suomalaisia maanviljelijöitä. Viivysin Onnenjärvellä kolme vuorokautta haastatellen Tenho Tuomea ja tämän kanadalaista vaimoa Velma Tuomea. Tämä artikkeli on kirjoitettu kyseisen haastattelun pohjalta.

Saskatchewanin provinssissa on Kanadan suurimmat maanviljelysalueet. Suomesta tuli siirtolaisina maanviljelysväkeä Lucky Lakele, eli Onnenjärvi-nimiselle alueelle Saskatchewaniin jo 1900 luvun alkuvaiheilla. Sinne kehittyi toistasataa henkeä käsittävä suomalainen maanviljelysyhteiskunta. Varsinaisessa Lucky Lake -nimisessä kylässä asuu tuoreimman väestönlaskun mukaan alle 300 ihmistä. Suomesta muuttaneiden maanviljelijöiden asuinpaikat ovat keskittyneet lähialueelle kuten Coteau ja King George. Vuonna 2016 suoritetun väestönlaskun mukaan asukkaita näillä alueilla laskettiin olevan 701. Tarkkojen tilastotietojen puuttuessa on kohtuullista arvioida, että suomalaisen taustan omaavia on alueella nykyään vajaat sata henkilöä.

Suomessa syntyneiden määrä on ole mattoman pieni. Toisen ja kolmannen polven suomalaisten kotikieli on englanti, vaikka useat heistä ymmärtävät ja tarpeen tullen tulevat toimeen myös suomen kielellä.

Siirtolaisuus Suomesta Amerikkaan alkoi jo 1600-luvulla, mutta Kanadaan merkittävästi vasta 1860-luvun vaiheissa. Suomalaiset siirtolaiset saapuivat enimmäkseen On-

tarion provinssiin, seuraavaksi Brittiläiseen Kolumbiaan ja vähemmässä määrin Kanadan preeria alueille. Saskatchewanin preeria provinssiin Onnenjärvelle, joka sijaitsee 1 530 km päässä Vancouverista, on siirtolaisuus ollut myöhempää ja verrattain pientä. Syitä on monia, miksi suomalaiset tulivat Kanadaan ja Onnenjärvelle. Paikallinen Tenho Tuomi kertoi minulle: "Onnenjärvi muistuttaa Suomen maanviljelysalueita, lakeutta, järviä ja kivistä maaperää". Myös Kanadan tarve asuttaa maata siirtolaisilla oli tärkeä tekijä.

Vuodesta 1872 vuoteen 1918 Kanadan hallitus antoi uudisasukkaille 65 hehtaarin kokoisen maapalan viljelystä varten. Sen rekisteröinti maksoi ainoastaan 10 CAD, jos maan saaja lupasi raivata 40 hehtaaria viljelymaata ja rakentaa sille kodin kolmen vuoden sisällä. Tämän lisäksi hän sai 10 CAD rekisteröintimaksulla hankkia samankokoisen viereisen tontin itselleen. Onnenjärvelle muuttaneet suomalaisiirtolaiset, jotka olivat saapuneet alueelle ennen vuotta 1918, saivat käyttää hyväkseen tätä maanomistamistarjousta.

Yhdysvalloissa vuonna 1921 säädetty maahanmuuttolaki rajoitti kiintiöitten kautta siirtolaisuutta merkittävästi. Vapaa muutto Yhdysvaltoihin loppui täten myös suomalaisten osalta. Kanadan hallitus sitä vastoin halusi lisää siirtolaisia ja levitti Suomessakin painettua materiaalia Kanadassa olevista mahdollisuuksista siirtolaisuusasian edistämiseksi.

Tenho Tuomi isältään perityn mandoliinin kanssa kotipihallaan. Taustalla on hänen vanhempiansa koti. Tenho ja Velma asuvat samassa pihapiirissä uudemmassa omakotitalossa.

Tuomien kodissa olevasta aineistosta löysin myös osan laivojen nimistä, joilla suomalaiset siirtolaiset matkustivat. Näitä laivoja olivat: Britania, Drottningholm, Montcalm, Megantic, Dominion, Stockholm, Tuscania ja Anchor. Monen laivan päätesatama oli Halifax, josta yli neljän tuhannen kilometrin pituinen junamatka Onnenjärven lähellä olevalle Tichfieldin asemalle kesti lähes viikon.

Viimeisen 30 vuoden aikana olen Vancouverista käsin käynyt useita kertoja Onnenjärvellä ja tavannut monia Suomesta sinne muuttaneita, osa heistä on jo kuollut. Tuomien kotona olevasta alueen suomalaisia käsittelevästä kirjallisuudesta sain paljon lisätietoja.

Suomalaisten siirtolaisuushistoria on minua aina tavattomasti kiehtonut, luin myös pääaineenani yliopistossa historiaa. Olen kolunnut suomalaisia siirtokuntia kautta maapallon, mutta vasta myöhemmin herännyt tajuamaan, että aarre on omalla takapihalla, monilta tutkijoilta unhoon jääneellä Onnenjärvellä. Henkilökohtaisilla haastatteluilla Onnenjärvellä olen saanut raottaa suomalaisen siirtolaisuushistorian aarrearkkua.

Siirtolainen Vähstäkyröstä

Yksi Onnenjärvelle asettuneista suomalaisista siirtolaisista oli Jaakko Eeli Tuomi (ent. Storkuckoi), joka saapui Vähstäkyröstä vuonna 1921 täytettyään 22-vuotta. Hänen Kaisu-vaimonsa (o.s. Paakko) oli syntyisin Oulusta. Pariskunta aloitti uudessa maassa maanviljelystyön rivakasti. Vetojuhtina peltotöissä käytettiin hevosia. Karu ja kivinen maa muuttui kovan työn kautta kukoistavaksi nisupelloksi. Oma kasvimaa tuotti perunaa ja monenlaista muuta satoa. Lehmät, kanat, kalkkunat ja poraat kuuluivat omavaraiseen elämäntyyliin. Tuomien navetan nurkkaan on jäänyt menneiltä ajoilta veivikirnu, jolla Kaisu Tuomi aikoinaan valmisti voita.

Vuonna 1936 Tuomen perheeseen syntyneen esikoisen Tenhon ei tarvinnut etsiä

Ketä, mistä, millä?

Keräsin paikan päällä nimiä Onnenjärvelle muuttaneista suomalaisista siirtolaisista. Nimilista on vain osittainen, mutta se sisältää esimerkiksi seuraavia sukunimiä: Tuomi, Korvanen, Kangas, Kemppainen, Pulkkinen, Pajunen, Permanto, Peltola, Ylioja, Simonson, Räisänen, Kuusisto, Pukari, Mahla, Jääskelä, Niskala, Annala, Tapanila, Rautioaho, Holmstron, Leppä, Hauta, Niskala, Karvonen ja Rikki-lehto. Myös siirtolaisten lähtöalueiden luettelo on vajaa. Siirtolaisia lähti ainakin seuraavilta paikkakunnilta: Vähäkyrö, Paimio, Humppila, Kuusjoki, Metsämaa, Tammela, Kuru, Pattijoki, Oulainen ja Messukylä.

Tenho Tuomelta, hänen kodissaan olevasta Suomalaisen seurakunnan kirjanpito-arkistomateriaalista ja vanhoista valokuvista olen päässyt, vaikkakin pintapuolisesti, tutustumaan Onnenjärven suomalaishistoriaan.

Historiikki *Looking Back* julkaistiin vuonna 1969 Onnenjärven King George -alueesta, jossa Tenho Tuomi ja monia muita suomalaistaustaisia maanviljelijöitä asuu.

Roots of Home -nimisen historiikin julkaisi Lucky Lake School District vuonna 2008.

Kotitien varrella on metallista taottu postilaatikon viitta. Se sopii hyvin Saskatchewanin auringonlaskuun, joka heijastuu avaruuteen asti.

työpaikkaa, sillä se odotti kodin laajoilla viljelysmailla. Hän oppi kotonaan ensimmäiseksi suomen kielen. Jopa alakoulun opettaja oli suomalainen, rouva Tapanila.

Öljylamppu, sähköt ja puhelin

Onnenjärvelle asennettiin sähköverkosto vuonna 1953. Ennen sitä tultiin toimeen öljulampulla ja puuhellalla. Kyseisellä alueella pakkanen voi yltyä talvisin jopa 40 miinusasteeseen. Talon lämmityskaminassa käytettiin kivihiiltä.

Yhteydenpito suomalaisten maanviljelijöiden kesken toteutettiin Onnenjärvellä kekseliäällä tavalla. Kodeissa oli paristot, joilla sähköistettiin talosta taloon asennettu piikkilanka-aita. Lataus oli niin pieni, ettei siitä saanut sähköiskua, mutta se toimi puhelinverkostona, jota pitkin ääni kulki.

Maanviljelys ja planeetat

Tätä nykyä 81-vuotias Tenho Tuomi viljelee edelleen perimällään kotitilalla peltoja, jotka kattavat lähes 500 hehtaaria. Viitisen vuotta sitten hän aloitti maillaan luomuviljelyn menestyksekkäästi.

Maamieskoulun käynti ja neljän vuoden opinnot Saskatoonin yliopistossa antoivat tie-

topepäisen pohjan Tenhon elämälle ja uralle. Yliopistofysiikasta saadut korkeat arvosanat avittivat tämän maanviljelijän tietä avaruuteen. Kodin ja navetan välimaille hän rakensi vanerista tähtitornin. Varsinkin silloin, kun taivaankappaleet muodostavat tavallisesta poikkeavia ilmiöitä, Tenho on jättiläiskaukoputkensa takana keskellä yötä. Kaukoputkeen kiinnitetyllä kamerallaan hän on saanut planeetoista niin upeita ja tarkkoja kuvia, että niitä on julkaistu avaruusalan lehdissä.

Pariskunta tähtijuhlissa

Kanadan kuninkaallisen tähtiseuran jäsenenä Tenho on vuosien varrella lähettänyt säätiöteollisia raportteja Tokion yliopistolle ja tätä nykyä Calgaryn yliopistolle. Hyvän koulutuksen saaneena Tenho Tuomi olisi voinut jatkaa opintojaan vaikka fysiikan professoriksi.

Maahenkinen mies tuntuu kuitenkin nauttivan eniten maanviljelyksestä omalla tilallaan Onnenjärvellä. Vuonna 1963 Tenho avioitui Velma-nimisen opiskelutoverinsa kanssa. Heillä on kolme poikaa ja yksi tytär. Lapset työskentelevät Saskatoonin ja Calgaryn kaupungeissa. Sairaanhoidtajana toiminut Velma osallistuu Tenhon kanssa Star Party- eli Tähtijuhliin, joita pidetään vuosittain eri puolilla Pohjois-Amerikkaa.

Maanviljelijä Tenho Tuomi on vakava tähtitieteen harrastaja. Tässä hän on yön viileydessä toista metriä pitkän ja halkaisijaltaan 30 cm leveän kaukoputkensa kanssa.

Tenho Tuomi ei maanviljelytöiden johdosta ehtinyt tänä kesänä Saskatchewanin provinssissa pidettyihin tähtijuhliin, mutta kertoi että vuonna 2016 hän oli mukana yli 300 muun osanottajan kanssa. Näillä monta päivää kestäville juhlilla on ohjelmaa aamusta iltaan. Tarjolla on useita tähtitieteeseen liittyviä luentoja alan tutkijoilta. Myös lapsiperheiden viihtyvyys on otettu huomioon. Säästä riippuen kaukoputkien viidakko suuntaa pimeyden tullen taivaankappaleisiin.

Majoitus tapahtuu joko lomaviettokylässä, hotelleissa, asuntoautoissa tai teltoissa.

Tenho Tuomi matkusti poikansa kanssa Wyomingin osavaltioon täyttä auringonpimennystä katsomaan ja valokuvaamaan elokuun 21. päiväksi.

Hän kertoi, että 60 000 asukkaan Casperin kaupungin väkiluku kasvoi noin puolella tapahtuman johdosta. Tähtitiede näyttää kiinnostavan monia, mutta minua kiinnostaa vielä enemmän mitä maanpinnalla tapahtuu – kuten siirtolaisuushistoria.

Maanviljelys ja avaruus ovat tavallisesta poikkeava yhdistelmä suomalaisessa maanviljely-yhdyskunnassa Onnenjärvellä.

Siirtolaisen oodi 100-vuotiaalle Suomi-neidolle

*Jospa kaunis Suomi-neito ehjänä ois,
käsivarsi vasen, sulta on riistetty pois.
Ylävartaloa vieras käsi kipeästi viilsi,
rajaviivat uudet Suomi-neitoon piirsi.*

*Vienan laulumaat, temmaten sylistä vei,
kaikki otetaan, säälimättä, neito sanoi ei.
Helma hyväili säihkyvää laatokan pintaa,
sen varjelulle ei rakkaasi laskenut hintaa.*

*Neito syypää, sodan alkoi, vieras toisti,
luottamuksen naapuriin, se täysin poisti.
Rajan takaa, vei peltoja, järviä, metsiä,
vain kodin kivijalkaa, saa hädetyt etsiä.*

*Vaikka raastettuna, sydämeni sä lumoat,
kirkkain katsein kaikki tuskat kumoat.
Satavuotta nuorelle, onnittelut sinulle,
annoit elämän, suuren aarteen minulle.*

*Mummo, pappa, vaari sylissäsi lepää,
hautausmaalla muistot rakkaat herää.
Merten takaa ajatukseni taas sinut kohtaa,
Suomi-neito jalo, valoa huomiseen hohtaa.*

Eero Sorila